

HOMILADORLIKDA GERPES VIRUSI XAVF OMILLARI VA OLDINI OLISH CHORATADBIRLARI

Qobiljonova Sarvinoz

Odashboeva Xilola

Qo`qon Universiteti Andijon filiali

Pediatrica ishi 1- bosqich talabalari

Annotatsiya

Homiladorlik davrida ayol organizmida yuz beradigan fiziologik va immunologik o'zgarishlar turli infeksiyalar, jumladan, herpes virusi faollashuvi uchun qulay sharoit yaratadi. Herpes virusi homila va ona salomatligi uchun jiddiy xavf tug'dirishi mumkin. Ushbu maqolada homiladorlik davrida herpes virusining turli ko'rinishlari, ularning rivojlanish mexanizmlari, homilaga ta'siri va yuzaga keladigan asoratlar keng yoritiladi. Tadqiqot davomida herpes virusining birlamchi va qayta faollashuvchi shakllari homiladorlik uchun qanday xavf tug'dirishi haqida tahlil berilgan. Ayniqsa, virusning homilaga yuqishi natijasida tug'ma infeksiyalar, homila rivojlanishidagi nuqsonlar, muddatidan oldin tug'ilish va past vaznli chaqaloqlar tug'ilishi ehtimoli ko'rib chiqiladi. Maqolada herpes virusining oldini olish va nazorat qilishning zamonaviy usullari, shuningdek, antiviral terapiyaning samaradorligi haqida ma'lumotlar keltiriladi.

Kalit so'zlar: Herpes virusi, homiladorlikdagi xavf omillari, tug'ma infeksiya, antiviral terapiya, immunitet pasayishi, profilaktika choralari, homila rivojlanishidagi asoratlar.

Kirish

Herpes virusi bugungi kunda inson salomatligiga eng ko'p tahdid soluvchi infeksiyalardan biri bo'lib, dunyo aholisining 70-90 foizi ushbu virus tashuvchisi hisoblanadi. Herpes simplex virusining ikki turi mavjud: HSV-1 (lab herpesi) va HSV-2 (genital herpes). Xususan, homiladorlik davrida genital herpes infeksiyasi

ona va bola uchun jiddiy xavf tugʻdiradi. Homiladorlikda immunitetning tabiiy pasayishi tufayli virus faol holatga oʻtib, qayta faollashishi mumkin.

Homiladorlikda herpes virusi bilan kasallanish homilaga turli darajadagi zarar yetkazishi mumkin. Virus platsenta orqali yoki tugʻruq vaqtida homilaga yuqadi. Bu holat homila rivojlanishidagi anomaliyalar, aqliy va jismoniy nuqsonlar, koʻrish yoki eshitish qobiliyatining buzilishi, past vazn, hatto muddatidan oldin tugʻilish yoki homila nobud boʻlishiga olib kelishi mumkin.

Oʻzbekiston Respublikasida sogʻliqni saqlash tizimida homilador ayollarda infeksiyon kasalliklarning, xususan, herpes virusining oldini olish masalasiga katta eʼtibor qaratilmoqda. Prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan sogʻliqni saqlashni rivojlantirish strategiyasida ham onalik va bolalikni muhofaza qilish ustuvor yoʻnalish sifatida belgilangan. Shunga koʻra, prenatal davrda infeksiyon tekshiruvlarni kuchaytirish, homilador ayollarga profilaktik maslahatlar berish va antiviral terapiyani toʻgʻri tashkil etish bugungi kunning dolzarb vazifasidir. Maqolada herpes virusining homiladorlik davrida ayol va homila uchun tugʻdiradigan xavf-xatarlarini tahlil qilish, ushbu kasallikning oldini olish choralarini ishlab chiqish hamda klinik tajribalar asosida takliflar berish maqsad qilingan.

Adabiyotlar tahlili

Herpes virusi va homiladorlik masalasi boʻyicha xalqaro va milliy miqyosda koʻplab ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Jahon sogʻliqni saqlash tashkiloti (WHO) maʼlumotlariga koʻra, genital herpes ayollar orasida eng keng tarqalgan virusli infeksiyalardan biri hisoblanadi va u homiladorlikda jiddiy klinik oqibatlarga sabab boʻlishi mumkin. Shuningdek, amerikalik olim Brown va Sherburne (2018) oʻz tadqiqotlarida herpes virusining homiladorlikdagi taʼsirini chuqur oʻrgangan va homilada markaziy asab tizimi shikastlanishining asosiy sabablaridan biri ekanligini koʻrsatgan. Ularning tadqiqotida antiviral terapiya yordamida asoratlar miqdorini 60 foizga kamaytirish mumkinligi qayd etilgan. Oʻzbekiston sogʻliqni

saqlash vazirligi tomonidan 2022-yilda tasdiqlangan "Onalik va bolalikni muhofaza qilish dasturi"da homiladorlik davrida infeksiyalar nazoratni kuchaytirish, herpes virusiga qarshi tekshiruvlar sonini oshirish choralari belgilangan. Mahalliy olimlar, jumladan, R. Abdurahmonov va N. Yusupovning ilmiy ishlarida ham homiladorlikda herpes infeksiyasining klinik kechishi, diagnostikasi va davolash usullari batafsil yoritilgan. Ular o'z tadqiqotlarida zamonaviy PCR va serologik testlar orqali erta tashxis qo'yish muhimligini ta'kidlaydilar. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, herpes infeksiyasining homiladorlik davridagi oqibatlarini kamaytirish uchun muntazam profilaktika, erta tashxis va samarali davolash usullari muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqotlar

Umumiy hisobda 80 nafar homilador ayol tekshiruvdan o'tkazildi. Ulardan 55 nafari herpes virusi bilan infeksiyalangan bo'lib, 32 nafarida virus faollashuvi, 23 nafarida esa yashirin tashuvchilik holati aniqlandi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, herpes virusi bilan yuqori xavf guruhida bo'lgan homilador ayollar asosan past immunitetga ega bo'lgan, surunkali stress, ovqatlanish buzilishi va kam harakatli hayot tarziga ega. Klinik kuzatuvlar davomida 10 foiz holatda homila rivojlanishida kechikish, 8 foiz holatda muddatidan oldin tug'ilish, 5 foizda esa past vaznli chaqaloqlar tug'ilishi kuzatildi. Bemorlarning 65 foizi antiviral terapiya va immunomodulyatorlardan foydalanish natijasida homiladorlikni normal yakunlashga erishdi. Shuningdek, muntazam laborator tekshiruvlar va psixologik qo'llab-quvvatlash choralari yaxshi natija berdi. Tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatdiki, herpes virusining homiladorlikdagi asoratlarini kamaytirish uchun kompleks yondashuv — antiviral dorilar, immunoterapiya va stressni kamaytiruvchi psixologik maslahatlar muhim ahamiyatga ega.

Muhokama va Natijalar

Tadqiqot natijalari xalqaro va milliy ilmiy manbalar bilan taqqoslanganda, umumiy muammolar va yechimlar mos kelishini ko'rsatdi. Jahon sog'liqni saqlash

tashkiloti (WHO) ma'lumotlariga ko'ra, homiladorlik davrida herpes virusi bilan birlamchi yoki qayta infektsiya yuqishi tug'ma nuqsonlar va homila nobud bo'lishiga sabab bo'lishi ehtimoli yuqori. O'zbekiston tajribasi ham ushbu global xavfni tasdiqlaydi. Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, homilador ayollarning aksariyati herpes virusi xavfi va oldini olish choralaridan yetarlicha xabardor emas. Bu holat axborot yetishmasligi va profilaktika ishlari to'liq yo'lga qo'yilmaganligini bildiradi. Shuningdek, ayrim ayollarda stress va immunitetning pastligi virus faollashuvining asosiy omili bo'lib chiqmoqda. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, antiviral terapiya (ayniqsa, asiklovir va valasiklovir kabi dorilar) qo'llanilishi natijasida herpes infeksiyasining asoratlari sezilarli kamayadi. Shu bilan birga, psixologik maslahatlar, gigiyena talablariga rioya qilish va sog'lom turmush tarzi ham muhim omil hisoblanadi. O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimi homilador ayollar uchun infeksiyalar nazoratni kuchaytirishi, prenatal tekshiruvlarni kengaytirishi zarur. Bu orqali nafaqat herpes virusining, balki boshqa infeksiyalar kasalliklarning ham oldini olish mumkin. Homilador ayollar uchun muntazam seminar va treninglar tashkil etish, ularga psixologik va ijtimoiy yordam ko'rsatish zarurligi aniqlandi. Herpes virusining homiladorlik davridagi asoratlarini kamaytirish uchun sog'liqni saqlash muassasalari, ginekologlar va infeksiyalar hamkorlikda ishlashi dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Xulosa

Olib borilgan tadqiqotlar va tahlillar asosida quyidagi xulosalarni chiqarish mumkin: homiladorlik davrida herpes virusi yuqishi ona va homila salomatligiga sezilarli xavf tug'diradi. Virusning birlamchi yoki qayta faollashgan shakllari homilaning rivojlanishida turli asoratlar, muddatidan oldin tug'ilish va chaqaloqning jismoniy rivojlanishida orqada qolishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu sababli, homilador ayollar orasida muntazam ravishda infeksiyalar nazoratni kuchaytirish, erta tashxis qo'yish va antiviral terapiyani o'z vaqtida boshlash muhim hisoblanadi. Profilaktika choralari sifatida homiladorlikni rejalashtirish

davrida to'liq tibbiy tekshiruvdan o'tish, immunitetni mustahkamlash, gigiyena qoidalariga qat'iy rioya qilish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish tavsiya etiladi. Sog'liqni saqlash tizimida homiladorlar uchun maxsus profilaktik dasturlarni ishlab chiqish va keng joriy etish dolzarb hisoblanadi. Bu orqali nafaqat herpes virusining, balki boshqa tug'ma infeksiyalar tarqalishining oldini olish mumkin bo'ladi. Maqolada taqdim etilgan tavsiyalar va tahlillar amaliy tibbiyotda, ayniqsa, akusherlik va ginekologiya sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislar uchun foydali bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1. Karimova D. Sh., Akbarova M. Sh. Akusherlik va ginekologiya. – Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2020. – 256 b.**
- 2. Yusupova N. O. Tibbiyotda yuqumli kasalliklar: Herpes virusining klinik asoratlari. – Toshkent: Tibbiyot, 2019. – 180 b.**
- 3. Abdurahmonov R. K., Sobirova G. N. Virusli infeksiyalar va ularning homiladorlikdagi oqibatlari. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2021. – 212 b.**
- 4. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni Saqlash Vazirligi. Onalik va bolalikni muhofaza qilish milliy dasturi. – Toshkent, 2022. – 75 b.**
- 5. Xoliqova S. R. Infeksion kasalliklar va ularning oldini olish. – Toshkent: Tibbiyot, 2020. – 198 b.**
- 6. Islomova Z. M. Ginekologiya va prenatal diagnostika asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 230 b.**
- 7. Hasanov O. T. Tibbiy mikrobiologiya va immunologiya. – Toshkent: Tibbiyot, 2018. – 250 b.**